

kurjavi, v livarnah in apnenicah in nadomesti s šoto in premogom. Za varstvo lesa si je izmislil Scopoli zistem, ki je precej socialističnega značaja. On zahteva namreč, da se naj v vseh mestih postavijo skladišča za stavbeni in kurjavni les, za šoto in za premog. Potrebni les naj se oddaja vedno za nizke in enake cene; kar ga je pa čez potrebo, bodi drag „da se ljudje prisilijo, rabiti šoto namesto lesa“. Les iz gozdov sme dati le gosposka, in sicer vedno z listkom, ki naj ima kolek za 3 kr.

A to je bil le predlog učenjaka. Les je šel iz kranjskih gozdov vkljub gozdnim redom.

Prišla pa je politična in gospodarska revolucija, katera je prevrgla stari družabni red. Podložnik, ki se je bil prej vsilil v gozd svojega fevdnega gospodarja, ga je zdaj zahteval kot svojo last. Iz pravice sekanja se je razvila solast grajščaka in kmeta. Tudi plavži in fužine so začele smatrati vladarjev gozd kot svojo lastnino.

Nova konstitucija je okrepila individualnost proti celoti, in to se je pokazalo v razkosavanju gozdov. Najprej so se odstopali veliki deli gozdov občanom kot skupno imetje. A kmalu so začeli kosati tudi skupno občinsko last v posamezne parcele.

Deželni zakon z dné 26. septembra 1887. je dovolil, da se razkosa občinski gozd, če polovica občanov to želi. Postava z dné 3. septembra 1894. pa pravi, da je dovolj, če to želi le tretjina občanov; dvetretjinska večina se ima udati manjšini.

To razdeljevanje je v mnogih krajih že končano, v drugih se še vrši. Posestva se smejo zdaj drobiti, gozdovi deliti, in edina meja pri tej gospodarski svobodi je še ta, da se mora izsekani del zopet pogozditi. Iz tega pa sledi tudi pri nas to, kar se je pokazalo že povsod: Majhni posestniki niso v stanu, da bi ohranili svojo gozdno posest. Ko je kmet iz svojega gozda izvlekel dobička, kolikor je mogel, ga mora prodati bogatašu, kateri te drobce zopet komasira. Da se pri tem vršé neštevilne goljufije, pri katerih poljedelec v vednih tožbah in pravih ne izgublja samo gozda, ampak tudi hišo in njive, je znana resnica; posebno na Notranjskem, kjer

je lesna trgovina zaradi bližine Reke in Trsta najbolj pospeševala ta gospodarski razpad, se je to pokazalo v najhujši obliki.

Tako bodo nastali zopet gozdni latifundiji, kakor pred stoletji, a s tem razločkom, da bo moral kmet odslej les drago plačevati, ko ga je prej od posestnika ali za malenkostno davščino ali celó zastonj dobival v izobilju.

To je vodilna misel, ki jo posnemamo iz Müllnerjeve knjige. Naše narodno gospodarstvo si pač iz nje lahko posname koristnih naukov.

Dr. E. L.

Otto Schrader: **Reallexicon der indogermanischen Alterthumskunde.** Grundzüge einer Kultur- und Völkergeschichte Alteuropas. Strassburg, Tübner. 1901. XI in 1048 strani v 80. — Schrader je zbral v tem slovníku vse, kar nam priča zgodovina in primerjalno jezikoslovje o starodavnosti azijskih narodov. Za vsakega zgodovinarja je ta knjiga zelo važna, ker ima tu v alfabetskem redu zbrano tvarino, katero obdeluje že cela obširna literatura. Posamezni članki segajo tudi globoko v kulturno življenje indogermanskih plemen v stari dobi, n. pr. kaj pomenijo in kako se izpreminjajo imena očeta, matere itd., kako so azijski narodi delili čas, kako so imenovali dele telesa, kako so nazivali rastline in živali in zakaj, kako so ravnali z mrličmi, kako jim je bilo orožje, stanovanje, káki obredi, domači običaji itd.

Pisatelj priznava sicer popolnoma neprecenljivo vrednost slovanskih starožitnosti za popolno spoznanje indogermanske preteklosti, vendar je rabil primeroma malo slovanskih virov. Najvažnejši mu je klasični svet rimski in grški, kateri se je seveda zelo oddaljil od staroarijske prvotnosti; potem se bavi obširno z indijskim plemenom, dasi je tudi to šlo daleč v stran svojo posebno pot. Ko pride do Germanov, se vidi Schraderju, da je na domačem polju, manj ga zanimajo Kelti. Pri Slovanih pa, v katerih se morda najbolj jasno kaže značaj indogermanstva, je pisatelj najpovršnejši. Pruske in litavske starožitnosti so mu še najbolj znane. Schrader pravi, da je domovina Indogermanov v južnih evropskih stepah.

B.

